

Мирослав Радоњић

Стеријино позорје, Нови Сад

САРАДЊА СТЕРИЈИНОГ ПОЗОРЈА СА ПОЗОРИШНИМ ИНСТИТУЦИЈАМА РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ

DOI 10.5937/kultura2587065R

УДК 792(497.113)

792(497.6)

792.011.2

кратко претходно саопштење

Датум пријема: 8. 1. 2025.

Датум прихватања: 10. 7. 2025.

Сажетак: *Стеријино позорје* комплексна је позоришна институција са разноврсним делатностима, од фестивалске, преко издавачке, документационо-истраживачке до међународне сарадње. Од оснивања остваривало је врло динамичну комуникацију са свим театарским кућама на простору бивше Југославије, високим позоришним школама, многобројним театролозима, критичарима, драмским писцима, као и сродним институцијама културе. Нарочита пажња у претходних двадесетак година усмерена је ка креативној и продуктивној сарадњи са позоришима у Републици Српској.

Кључне речи: *Стеријино позорје, Народно позориште Републике Српске, Академија уметности Бањалука, сарадња*

Стеријино позорје је од оснивања 1956. године имало развијену богату сарадњу са позориштима, позоришним институцијама и релевантним културним посленицима из свих крајева бивше Југославије. Уз чињеницу да је организовало најреспектабилнији театарски фестивал у земљи – Југословенске позоришне игре (од 1992. године фестивал се зове као и институција која га организује – Стеријино позорје), оно је кроз разноврсне делатности испуњавало темељну мисију, а то су развој, афирмација и промоција савремене домаће драмске књижевности, односно позоришне уметности у најширем смислу. Позорје је кроз деценије свог постојања успевало да буде место окупљања драмских уметника, театролога, историчара и теоретичара књижевности, позоришних критичара, студената и професора високих позоришних школа, који су кроз многобројане програме и активности доприносили подизању свести о значају ове уметности за целокупно друштво и заједницу. Посебну важност у оства-

ривању зацртаних циљева дају издаваштво и документационо-истраживачка делатност. Стручне публикације, зборници радова, драмски текстови, театролошке студије, позоришне критике, есеји, докторске дисертације и магистарски радови објављивани су у склопу едиција Стеријиног позорја, а од 1965. године и у часопису „Сцена”, који редовно излази пуних 60 година. Архивска грађа из свих позоришних кућа и институција са територије бивше Југославије сакупља се и обрађује у Позорју. Након распада земље, Стеријино позорје очувало је углед, интегритет и висок ниво професионално-стручних капацитета, тако да је и данас једна од најбитнијих позоришних адреса у целом региону.

Сарадња са Народним позориштем Републике Српске, Позориштем Приједор, Дјечијим позориштем Републике Српске, Академијом умјетности у Бањалуци, као и са новооснованим Градским позориштем „Семберија” из Бијељине, континуирана је и одвија се на неколико нивоа. Када је реч о Народном позоришту Републике Српске из Бањалуке, потребно је нагласити да се ради о једном од најбољих позоришта у Босни и Херцеговини, али и шире. Одличан ансамбл, промишљена репертоарска политика и инфраструктурно-техничка опремљеност, резултирају високим уметничко-естетским дометима представа и заступљеношћу на многобројним фестивалима на просторима бивше Југославије. Сасвим је природно да је Стеријино позорје успоставило активну сарадњу са овим театром још почетком овог века, практично чим су се стекли услови за то, непосредно по завршетку ратних дешавања деведесетих година претходног столећа. НПРС је редован и успешан учесник фестивала домаћих аутора. То показује окренутост ове куће ка нашим драмским писцима, како савременим, тако и класицима, што је неизоставна обавеза националног позоришта. Промовисање најмлађе генерације српских аутора, али и преиспитивање традиције и баштине отелотворене у остварењима Нушића, Александра Поповића, Душана Ковачевића или Љубомира Симовића, на први поглед једноставна је формула за успех код стручне, али и најшире позоришне публике. Стога, не треба да чуди да је Народно позориште Републике Српске два пута реализовало копродукцију са Стеријиним позорјем, на основу победничких текстова са годишњег позоријанског Конкурса за најбољи оригинални домаћи драмски текст. На основу пропозиција, ауторска права за праизведбу победничког текста припадају Стеријином позорју, које затим бесплатно уступа драму позориштима заинтересованим за овај вид сарадње и улаже и одређена финансијска средства за продукцију. Тако је 2010. године на сцени бањалучког театра премијерно изведена представа „Радничка хроника” по тексту Петра Михајловића, у режији Ане Ђорђевић, а 2024. „Мали ратови и кабине Заре”, победнички текст Виде Давидовић у режији Ивице Буљана. Занимљивост Конкурса за најбољи оригинални домаћи драмски текст јесте да омогућава свим ауторима који пишу на српском језику да учествују, без обзира на то да ли имају држављанство Републике Србије, тако да је неколицина драмских писаца из Републике Српске у претходних 17 година слала своје комаде на адресу Позорја.

Тиме су се врло јасно изјаснили да припадају корпусу српске књижевно-драматуршке традиције, што без икакве сумње доприноси очувању и развоју језичко-идентитетске компоненте у свеукупној разноликости и хетерогености наше савремене уметничке сцене. Уз поменуте копродукције, које су извесно медијски најатрактивнији и најширој публици најзанимљивији садржаји, подједнако су важни и они мање видљиви облици међусобних веза и заједничких пројеката. У јединственој публикацији Позорја, „Годишњаку позоришта Србије”, посебан део посвећен је театрима изван земље који изводе представе на српском језику. За будуће проучаваоце наше уметности и културе ова књига је незаобилазан извор информација са подацима о репертоарима, премијерним и репризним извођењима представа, запосленима у ансамблима, техничким службама и администрацији позоришта, те броју гледалаца, као и свим високим позоришним школама и сродним институцијама, односно фестивалима у Србији и Републици Српској. Трећи аспект повезаности огледа се на пољу издавачке делатности и публиковању научних огледа о позоришту. Позорје од 1965. објављује часопис „Сцена” са прилозима аутора из целог региона, што недвосмислено упућује на опредељеност ка размени знања и искустава стручњака и уметника из овог дела Европе. Нимало случајно, члан редакције „Сцене” у претходном мандату био је др Лука Кеџман, редовни професор Академије умјетности у Бањалуци. Истовремено, 2012. године, у процесу покретања часописа за позориште и визуелне комуникације „Агон” (издавачи: Народно позориште Републике Српске и Академија умјетности Бањалука) допринос су дали театролози из Србије (др Зоран Ђерић и др Мирослав Радоњић), који су уједно били чланови редакције. С обзиром на ефемерни карактер позоришне уметности, књиге, публикације, зборници научних радова и часописи о овој комплексној делатности, добијају још више на вредности. Ако су у њихову реализацију укључени теоретичари, практичари и критичари са комплетног говорног подручја једне заједнице, онда су ефекти и бенефити таквих пројеката огромни. Двосмерна сарадња остварује се и кроз динамичну међуфестивалску комуникацију. Издања Стеријиног позорја промовишу се у склопу пратећег програма Театар феста „Петар Кочић” у организацији НПРС Бањалука, док се представљање часописа „Агон”, али и других публикација из области историје и теорије позоришта и драме редовно одвија на Позорју у Новом Саду. Таква пракса омогућава афирмацију теоретске мисли о сложеним појавама, поетичко-естетским карактеристикама, стилско-жанровским особеностима у развоју драмске књижевности, односно организационим моделима позоришних кућа на овим просторима, њиховим репертоарским опредељењима и уметничким стремљењима.

Посебна пажња у неговању и унапређењу давно успостављених односа посвећена је праћењу рада најмлађих генерација драмских уметника. Од обнављања програма Позорја младих 2000. године, у оквиру најзначајнијег фестивала у нашој земљи, Академија умјетности из Бањалуке константно је присутна на тој

манифестацији. Замишљено као својеврсна платформа за представљање студената глуме, драматургије и режије високих позоришних школа из региона, Позорје младих више је него адекватна прилика за размену искустава, упознавање са различитим начинима педагошког рада ових школа и, условно речено, процес иницијације младих стваралаца. Извођење испитних представа у специфичној атмосфери реномираног фестивала непроцењив је доживљај за оне који праве прве професионалне кораке, поготово због тога што њихов ангажман и постигнућа верификују стручна публика, професори са других академија, присутни директори театарских кућа, критичари и колеге.

Још један аспект интензивне комуникације позоришта из Србије и Републике Српске јесте могућност размена представа и учешћа на фестивалима. Уз непосредан ангажман представника Стеријиног позорја као селектора или саветника, остварења НППС Бањалука, Позоришта Приједор и Градског позоришта „Семберија” из Бијељине учествовала су, између осталог, у претходних неколико година на *Јоакимфесџу* у Крагујевцу, односно „Данима Зорана Радмиловића” у Зајечару. Важно је напоменути да су те представе биле урађене на основу драмских текстова домаћих аутора. У овом контексту треба истаћи заједничке пројекте театарских кућа из Србије и Републике Српске. Народно позориште (Београд) и Народно позориште Републике Српске (Бањалука), на основу Протокола о сарадњи из 2022. редовно размењују представе и театролошку грађу и реализују копродукције. „Урнебесна трагедија” Душана Ковачевића, у режији Јагоша Марковића из 2023. урађена је као копродукција и игра се на сценама оба позоришта. Сличан модел сарадње промовисан је поставком Симовићеве „Хасанагинице”, редитеља Душана Тузланчића у Градском позоришту „Семберија” у Бијељини, уз учешће глумаца Дrame Српског народног позоришта из Новог Сада, као и најновијом копродукцијом бијељинског театра са Крушевачким позориштем – „Веселе жене виндзорске” Виљема Шекспира у режији Соње Петровић.

Комуникација, повезаност и сарадња позоришних институција из Србије и Републике Српске интензивна је и разноврсна. Успостављена је на бази обостраног интереса, чији је крајњи циљ развој и промоција темељних вредности наше драмске литературе и домаће позоришне уметности.

ЛИТЕРАТУРА:

Годишњак позоришта Србије, Нови Сад: Стеријино позорје

Miroslav Radonjić

Sterijino pozorje

THEATRE FESTIVAL

Abstract: The Theatre Festival of Sterijino pozorje is a complex theatre institution with various activities, from festival, publishing, documentation and research to international cooperation. Since its establishment, it has had very dynamic communication with all theatre companies in the territory of the former Yugoslavia, academies of theatre arts, numerous theatre experts, critics, playwrights as well as related cultural institutions. Special attention in the past twenty years has been directed towards creative and productive cooperation with the theatres in the Republic of Srpska.

Key words: *Sterijino pozorje Theatre Festival, National Theatre of the Republic of Srpska, Banjaluka Academy of Arts, cooperation*